

romadopt klub 2015. március 22.

Meghívott vendégünk: Orsós Zsolt

Téma: cigányság, cigány identitás ő "Az *szinteséggel és az észérvekkkel senki sem tud mit kezdeni, maximum elfogadni*"

Orsós Zsolt Iregszemcsén született, Pécsre a Gandhi Gimnázium kapcsán került. 3 testvére van, két fiú és egy lány. Zsolt az egyetlen, aki diplomáig jutott. A nagyszülei fuvarosok, munkások voltak. Édesapja 3 általános iskolát végzett, édesanyja hatot. Testvérei, a nővérén kívül, szakmunkás végzettséggel rendelkeznek és minden munkát elvállalnak. „Nagyon szeretem a családomat és nagyon fontos volt nekem a támogatásuk, hogy tanuljak és ezáltal másként tudjak megélni”. A testvérei sokkal idősebbek, abban az időben még a szakma volt a fontosabb.

A Gandhi Gimnázium Európa első és egyetlen cigány nemzetiségi gimnáziuma. Bővebben itt: www.gandhigimi.hu

Zsolt itt érettségizett, majd a Pécsi Tudományegyetemen szociális munka szakán szerzett diplomát. Van beás felsőfokú nyelvvizsgálója, identitását a gimnáziumnak is köszönheti.

Az egyetem után a Magyar Máltai Szeretetszolgálatnál helyezkedett el, a Jelenlét Programban dolgozik Györgytelepen, ahol egy közösségi házat üzemeltet a Szolgálat. Györgytelep egy szegregált telep, 70-80%-os cigány lakossággal. Zsolt itt dolgozik, néha cigány emberként, néha szociális munkásként.

A magyarországi cigányok nyelvi csoportjai és jellemzői: (erre kattintva megnyílik a file is)

Alapja egy 1971-es kutatás, amit Kemény István szociológus vezetett. Hipotézise az volt, hogy kit tart a környezete cigánynak, ez alapján készült a kutatás. Akkor 500 ezer embert tartottak nyilván cigányként, számuk ma kb. 1 millió.

2 fő csoportra oszlik a cigányság Magyarországon:

Romungro – csak magyarul beszélnek (71%) ma már a foglalkozásuk miatt és az életmódjukból adódóan nem használják a cigány nyelvet.

Oláh (21%) és beás (8%) cigány – kétnyelvűek

Oláh cigányok, kolompárok – romani nyelvet beszélnek, ami 13 dialektussal rendelkezik, foglalkozások szerint.

Beás cigányoknál 3 fő típusa van a nyelvnek: árgyelán, ticsán, muncsán.

Kérdések Zsolthoz:

Hogy kerültél a Gandhi Gimnáziumba?

Akkor hallottam a gimnáziumról először, amikor az apukám beszélt egy olyan családdal, akiknek a lánya oda járt. Megkeresték az édesapámat, hogy mennyi mindennel segíti a gimnázium a cigány gyerekeket: szállás, étel, utazás és érettségi. A romani és a beás nyelvet is tanulni kellett kötelezően. Először nem akartam odamenni, de aztán megbékéltem a gondolattal, tanáraim is ajánlották, sőt segítettek – kaptam felkészítő órákat is, hogy felvegyenek. A végén már nagyon vártam a felvételit, és utólag nagyon örülök, hogy itt tanulhattam. Először nagyon nehéz volt a nagyvárosban, távol a családtól, de egy idő után ráéreztem arra, hogy mennyire sokat számít, ha az ember tanul. Elkezdtem keményen tanulni.

Milyen értékek mellett n ttél fel?

Iregszemcsén javarészt nem cigányok élnek, átlagos munkás falu, elfogadó közösség. Nem volt arra utaló jel, hogy előítéletben nevelődjek. Rajtam kívül még egy lány volt cigány az osztályban, de nem volt diszkriminálás. Amikor felkerültem Pécsre, nagyon megszeppentem, de vitt az élet. Tanultam, éltem és itt alakult ki az identitásom is. Ez főleg a Gandhi Gimnáziumnak köszönhető, és főleg a nyelv tanulásának. Úgy kerültem a gimnáziumba, hogy csak értettem beásul, de nem beszéltem a nyelvet, a gimnáziumban teljesen megtanultam. Ezután elkerültem egyetemre, ahol szintén csak ketten voltunk cigányok. Egyetemen sem volt előítélet, de a szociális munkás szakon ez furcsa is lett volna. Fontos volt számomra a diploma megszerzése, hogy minta legyek a családomnak

és saját magamnak is.

A munkám során a cigányságom olykor előny olykor hátrány. Előny, hogy akár már az első beszélgetés során könnyen kialakul a bizalom. Hátrány, hogy tőlem várják a megoldást és könnyebben vonnak felelősségre ha nem sikerül a segítség. Ilyenkor nem szakemberként, szociális munkásként hanem cigányként kezelnek, de ebből van a kevesebb eset. Az, hogy beásul tudok beszélni a klienssel, sokat segít, mert könnyebben osztja meg velem a problémáit.

A jelenlét program

A mindennapi ügyekkel kapcsolatban próbáljuk meg képessé tenni őket, hogy önmaguk tudják intézni a saját ügyeiket – hivatalos levél megírása, hivatalba elkísérés, és az is hatalmas segítség, hogy elmondhatja a problémáit.

Ami még fontos, az a gyerekekkel való munka – a gyerekek a jövő generációja. Tudunk nekik egy mintát adni, és megmutatni a lehetőségeket. Szombatonként gyerekfoglalkozásokat szervezünk, önismereti és készségfejlesztő játékokat hozunk.

Els generációs cigányként muszáj visszaadni a közösségbe?

Véleményem szerint vannak dolgok, amiket meg kell köszönnünk, fontosnak tartom, hogy vissza is adjunk annak a közösségnek, ahonnan származunk.

Identitásod formálásában jelent s szerepet kapott a gimnázium, mit adott a család, mi hiányzott?

A családom mindig rohant, nagyon kevés idő jutott arra, hogy beszéljenek arról, hogy honnan is ered a mi családjunk. Az is hozzátartozik, hogy elég nagy községben élünk, szétszakadtak a közösségek és a család is kicsit. A nagypapám halála után elmaradtak a nagy családi találkozók, ő volt ezeknek a találkozóknak az összetartója.

Voltak olyan hétvégék, amikor összejöttek a rokonok és péntektől vasárnapig zenéltek és táncoltak, ezek elmaradtak a rokonok halála után.

Milyen a cigánysághoz köt d hagyományok vannak (bárhol is lakik az adott cigány csoport)?

A hagyományos cigány közösségeken belül a Karácsonynak és a keresztelőnek van nagyon nagy jelentősége. A keresztelőt a beás cigányok búcsúztatónak is hívják – elbúcsúztatják a gyereket de ugyanakkor átadják a vallási közösségnek, és megszabadítják az ördögtől.

A születés is nagyon fontos és a halál is, a halotti tor, a halottról való megemlékezés. Ne járjon vissza a halott – ennek is van egy hagyománya és babonája.

Ami még nagyon fontos a hétköznapi életben, az az evés. Nagy horderejű dolog tud lenni. Ahhoz, hogy főtt étel legyen az asztalon, sokat kell tenni – dolgozni kell, túrni kell. Ha együtt le tud ülni a család egy főtt étel mellé, az nagy dolog.

Zsolt küldetése, hogy az identitását tovább tudja adni – kapcsolata Gyurival, Untersteller Ági kisfiával (11 éves)

Abban tudom őt segíteni, hogy mesélek az életemről, a cigányságnak egy olyan oldalát mutatom meg, ami pozitív. De persze a negatívumokról is szoktam beszélni, például ha a városban együtt sétálva cigány srácokat látunk csúnyán ordibálni, akkor elmesélem neki, hogy ez miért van. Ha találok egy pozitív történetet, azt is megosztom vele. Azokat a jó és rossz történeteket is mesélem neki, amiket a telepen élek meg. A saját életemről beszélek legtöbbit, és segítem, hogy barátkozzon meg a származásával, tekintse ezt jó dolognak. Később szeretném ha meg tudnám tanítani beásul, mert nekem is ez mutatott irányt az identitásomban és remélem majd neki is segít.

Te hogyan találkozol az el ítélettel?

Szerencsére nap mint nap nem találkozom vele. Az első ilyen élményem Gyurihoz köthető. Megkért Ági, hogy menjek én Gyuriért, de Gyuri nem akart velem hazajönni, bujkált előlem az iskola udvarán. Kiderült, hogy azért bújt el, mert őt már többször cigányozták az iskolában, és mivel cigány jött érte nem tudott ezzel a helyzettel mit kezdeni. A második esetben hazafelé sétálva megkért, hogy kerüljük ki a játszóteret, ahol nem cigány barátai játszottak. Nem tudott ezzel a helyzettel Gyuri mit kezdeni.

Személyesen tavaly találkoztam előítélettel, amikor albérletet kerestem és a nevem alapján közölték többen is, hogy nem adnak ki cigányoknak albérletet. Végül úgy döntöttem, hogy elmondom a következő albérlet közvetítőnek, hogy munkahelyem van, diplomám van, és a Magyar Máltai Szeretetszolgálatnál dolgozom – ekkor megváltozott a hozzáállás.

Hogyan készítsük fel a gyerekeinket az ilyen helyzetekre, az elítéletesség kezelésére?

Adjatok teret a gyerekeknek, adja ki magából az ebből adódó feszültséget – csapkodjon, dühöngjön, majd később konkrétan meg lehet beszélni az adott helyzetet. Abban is meg kell erősíteni, hogy ő ilyennek született és ilyennek is fog meghalni. Abban is erősítsétek, hogy ezen nem tud változtani, és nem az ő dolga a világot megváltoztatni. Ha valaki nem fogadja el őt emiatt, sétáljon arrébb.

Az őszinteséggel és az észérvekkel senki sem tud mit kezdeni, maximum elfogadni. Tanítsátok meg őket kulturáltan vitázni.

Mi a véleményed, nekünk nem cigány szülőknek mi a teendőnk, hogy a cigányságukkal is egységben levő jó identitású gyerekeket neveljünk?

Nekem cigány szüleim vannak, de az identitásomat magam találtam meg, ez folyamatosan alakul és talán felnőttkorban beszélhetünk identitásról igazán. Ráadásul a cigány identitás mindenkinek mást jelent. Engedjétek a gyerekeiteknek, hogy megismerkedjenek a cigánysággal, kissé tereljétek őket, de hagyjátok, hogy ők maguk fedezzék fel saját magukat és alakítsák az identitásukat. A cigányság jó és rossz oldalával is tisztában kell lenniük és tudniuk kell kezelni is azt. Ha a gyerekeitek azt mondják majd felnőttként, hogy magyar is és cigány is vagyok, akkor tudhatjátok, hogy jól neveltétek őket.